

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับชุดกิจกรรม
เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF AN ACTIVE LEARNING MANAGEMENT MODEL USING THE
DELPDE MODEL IN CONJUNCTION WITH LEARNING ACTIVITY PACKAGE ON
BUDDHISM TO PROMOTE MORAL AND ETHICAL SKILLS
FOR FIFTH GRADE STUDENTS

สำเรียง จานแข็ง¹

Samriang Jankhuang¹

โรงเรียนบ้านศรีถาวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2¹

Ban Srithaworn School

Buriram Primary Educational Service Area Office 2, Thailand.¹

Email : samriang2514@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ จำนวน 10 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเรียนรู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเรียนรู้ สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (4) ระบบสังคม (5) หลักการ ตอบสนอง และ (6) ระบบสนับสนุน ทั้งนี้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ (2) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (3) ขั้นการเรียนรู้ (4) ขั้นการปฏิบัติโดยผู้สอนคอยแนะนำ (5) ขั้นพัฒนาปัญญา และ (6) ขั้นการประเมินผล 2) ผลจากการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ได้

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3. ชุดกิจกรรม 4. พระพุทธศาสนา 5. ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม

ABSTRACT

This research aimed to 1) development of an active learning management model using the DELPDE model in conjunction with learning activity package on Buddhism to promote moral and ethical skills for fifth grade students and 2) assess the appropriateness, feasibility, and usefulness of an active learning management model using the DELPDE model in conjunction with learning activity package on Buddhism to promote moral and ethical skills for fifth grade students. This research was a research and development study. The participants were 10 professional educators on developing model, and 5 experts. The instruments used in the study focus group discussion records and assessment of the appropriateness, feasibility and usefulness of the learning model. The basic statistics used for analyzing the collected data were means and standard deviation.

The results revealed that 1) The development of an active learning management model using the DELPDE model in conjunction with learning activity package on Buddhism to promote moral and ethical skills for fifth grade students components included (1) principles, concepts, theories (2) objectives of the model (3) learning management process (4) social system (5) response principles and (6) support system. The learning management process included (1) develop awareness (2) elicitation (3) learning (4) Practicing with instructor guidance (5) Develop intelligence and (6) evaluation. The results of the assessment of the appropriateness, feasibility, and usefulness of the developed learning model are at the highest level. In conclusion, the developed model appropriated to enhance learning for students and was accepted to be developed as a learning tool.

Keywords : 1. Development of a Model 2. Active Learning Management 3. Learning Activity Package 4. Buddhism 5. Moral and Ethical Skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ด้วยภาวะวิกฤติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ขณะนี้ เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้าน หนทางที่จะผ่อนคลายนคนไทยทุกคนก็ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิด ร่วมแรง ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ทุกฝ่ายยอมลดเป้าหมายเพื่อพบกันครึ่งทาง เพื่อความอยู่รอด ปลอดภัย ความเจริญของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กำหนดเป้าประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2565)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พุทธศักราช 2566 - 2570 ชี้ให้เห็นถึงการกำหนดทิศทางให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่างๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” พัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน บนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับ โลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2565)

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและคุณภาพของคนในสังคม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การศึกษาในระดับพื้นฐานที่รัฐมีหน้าที่จัดให้กับประชาชนนับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ขึ้น โดยระบุถึงแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของดิวอี้ (Dewey, 1933) ที่ว่าให้เด็กสามารถคิด และแก้ปัญหาได้ การแก้ปัญหาจึงเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิต เป็นทักษะที่ส่งเสริมระดับความสามารถต่างๆ และเป็นทักษะที่จะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิตในที่สุด ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต และเทคนิคการพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ที่เรียกว่า The LEAD ซึ่ง สตอลท์ซ์ (Stoltz, 1997) เพราะทักษะทางสังคมและทักษะการมีคุณธรรมจริยธรรมที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น นอกจากจะสามารถจัดการตอบสนองต่ออุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังสามารถแก้ไขอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไปได้อีกด้วย ซึ่งในสภาพสังคมที่มีสถานการณ์ที่บีบคั้นทำให้คนต้องตกเป็นเหยื่อและเข้าสู่การกระทำอันไม่พึงปรารถนา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากลเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินชีวิตได้อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพเป็น

หลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญามีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึง กำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การ คิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิต มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย รักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และ สร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการสำรวจผลการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2564 ปัญหาสำคัญที่สุดที่ควรพัฒนา คือ การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วย การเรียนรู้ที่ 3 พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ที่ปฏิบัติได้ยากและมีปัญหาที่พบ ดังนี้ (โรงเรียนบ้านศรีถาวร, 2565) 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนจากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พระพุทธศาสนา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าหน่วยการเรียนรู้ อื่นๆ และพบว่าทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนต้องปรับปรุง ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนไม่มี ระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ มีพฤติกรรมแสดงออกในทางก้าวร้าว และนักเรียนส่วนใหญ่ขาด ความกระตือรือร้นในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน 2) นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ให้มีทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ขาดรูปแบบการสอน และ 4) ทางโรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอน น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะสื่อทางพระพุทธศาสนา ที่มีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่ หลักสูตรกำหนดและถูกต้องตามหลักวิชาการ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทางสังคมและทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบ และพัฒนาความสามารถของตนเอง สร้างเสริมทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุ ปัญญาสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวต้องทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เต็มศักยภาพ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาจิตใจ และสังคม มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักตนเองพึงตนเอง และตัดสินใจอย่างเหมาะสม ปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่ เปลี่ยนไปได้เหมาะสมกับทุกช่วงชีวิต (ลักขณา สิริวัฒน์, 2551)

ด้วยเหตุที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางด้าน พระพุทธศาสนาในแต่ละครั้งเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน ช่วยแก้ปัญหาทั้งทางด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และ

สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีพัฒนาการทักษะทางด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 เป็นการพัฒนานวัตกรรม สื่อการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สูงขึ้น

3.3 แนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

4.1 กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

4.1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งคือ 1) เป็นครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นครูดีเด่น ครูต้นแบบ หรือครูชำนาญการพิเศษทางการเรียนการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นครูผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างน้อย 10 ปี 3) จบการศึกษาด้านพระพุทธศาสนา และ 4) ผู้มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

4.1.2 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 1) อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก ด้านหลักสูตรและการสอน หรือการวิจัยและประเมินผลการศึกษา และมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน 2) ครู ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และมีวิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

4.2 เครื่องมือการวิจัย

4.2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

4.2.2 แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเรียนรู้ มีประเด็นในการประเมิน ได้แก่ หลักการแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และการวัดและประเมินผล ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 สังเคราะห์ร่างรูปแบบการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์เอกสารและสรุปประเด็นสำคัญ

4.3.2 ประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อร่างรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4.3.3 แก้ไขปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3.4 นำรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

4.3.5 วิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเรียนรู้

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยสรุปความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นที่ได้จัดเตรียมไว้

4.4.2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเรียนรู้ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5. ผลการวิจัย

5.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ

5.1.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎี

1) หลักการ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดหลักการสำคัญคือ มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยและชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติเป็นหลัก เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การนั่งสมาธิ รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การเรียนรู้ ยังเน้นการสร้าง ความเข้าใจในหลักธรรมพื้นฐาน เช่น ศีล 5 อริยสัจ 4 และไตรสิกขา โดยถ่ายทอด ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น นิทาน รูปภาพ และกิจกรรมสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังส่งเสริม

ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ผ่านพุทธประวัติ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมทั้งบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่องจากภาพ การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมาย สนุก และน่าจดจำ

2) แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน

2.1) แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

2.2) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory)

2.3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura

2.4) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของ Kohlberg

2.5) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory)

5.1.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2) เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

4) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมที่ได้ศึกษาไปใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมายและประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีสติ

5.1.3 องค์ประกอบที่ 3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ (Develop awareness) 2) ขั้นที่ 2 ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation) 3) ขั้นที่ 3 ขั้นการเรียนรู้ (Learning) 4) ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติโดยผู้สอนคอยแนะนำ (Practicing with instructor guidance) 5) ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาปัญญา (Develop intelligence) 6) ขั้นที่ 6 ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

5.1.4 องค์ประกอบที่ 4 ระบบสังคม

บทบาทผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนมีบทบาทในฐานะผู้ร่วมสร้างความรู้ โดยเริ่มจากการตั้งคำถามหรือพิจารณาประเด็นที่ตนเองสนใจ แล้วแสวงหาคำตอบด้วยตนเองผ่านการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งยังมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเพื่อน ทั้งในรูปแบบงานกลุ่มและงานคู่ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฟังหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และเลือกใช้ตามความเหมาะสม ผู้เรียนควรเปิดใจในการเรียนรู้ มีวินัยในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน

บทบาทผู้สอน ได้แก่ ครูเป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยออกแบบกิจกรรมให้หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เริ่มต้นจากการใช้คำถาม สื่อ หรือสถานการณ์ที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นการคิดและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดกว้าง เป็นกันเอง และเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมแบบคู่หรือแบบกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยแนะนำและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลหลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน พร้อมทั้งติดตาม สังเกต และ

ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับแนวทางการจัด การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

5.1.5 องค์ประกอบที่ 5 ระบบสนับสนุน

1) ผู้สอนควรมีความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสม และครบถ้วนใน ทุกขั้นตอน ตลอดจนสามารถแนะนำแนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบท ของเนื้อหาและวัยของผู้เรียน

2) ผู้สอนควรออกแบบและจัดเตรียมบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา บรรยายภาคในชั้นเรียน สื่อการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3) ผู้สอนควรมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ หรือคำตอบด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.1.6 องค์ประกอบที่ 6 การวัดและประเมินผล

1) ทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2) ประเมินทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริม ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่องพระพุทธศาสนาเพื่อ ส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

องค์ประกอบของ รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น								
	μ	σ	ความ เหมาะสม	μ	σ	ความ เป็นไป ได้	μ	σ	ความเป็น ประโยชน์
1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน	4.63	0.13	มากที่สุด	4.54	0.12	มากที่สุด	4.43	0.17	มาก
2. วัตถุประสงค์ของ รูปแบบ	4.62	0.08	มากที่สุด	4.48	0.16	มาก	4.48	0.16	มาก
3. ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้	4.64	0.18	มากที่สุด	4.61	0.14	มากที่สุด	4.46	0.39	มาก
4. ระบบสังคม	4.69	0.17	มากที่สุด	4.62	0.12	มากที่สุด	4.62	0.12	มากที่สุด
5. ระบบสนับสนุน	4.75	0.21	มากที่สุด	4.61	0.18	มากที่สุด	4.68	0.18	มากที่สุด
6. การวัด และ ประเมินผล	4.69	0.16	มากที่สุด	4.54	0.25	มากที่สุด	4.57	0.16	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.67	0.05	มากที่สุด	4.57	0.06	มากที่สุด	4.54	0.10	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	$\mu = 4.59$					$\sigma = 0.07$			

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับ ชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.07$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเหมาะสม ($\mu = 4.67$, $\sigma = 0.05$) รองลงมา คือ ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.06$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.10$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) ระบบสนับสนุน และ 6) การวัดและประเมินผล โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ได้แก่ แนวคิด การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของ Kohlberg และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory) ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ 2) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม 3) ขั้นการเรียนรู้ 4) ขั้นการปฏิบัติโดยผู้สอนคอยแนะนำ 5) ขั้นพัฒนาปัญญา 6) ขั้นการประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.07$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและขั้นตอน โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ องค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เช่น อรรถรรณ วรณฤทัย, ดวงใจ สีเขียว และลัดดา หวังภษิต (2565) และ กิตติชัย สุธาสิโนบล (2564) นอกจากนี้ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบตามแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2562) พระมหาวสันต์ ภูริปัญโญ (2564) พระศศิพงษ์ ธมมวโร (ชัยสิทธิ์), วิทยา ทองดี, นิรัช เรืองแสน และสุริพร ชาบุตรบุญตรีก (2564) และจิระวัฒน์ โรจนศิลป์, สามารถ สุขุประการ และศิริโรจน์ นามเสนา (2566) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบในงานวิจัย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550) กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เพื่อกำหนดตัวแปรที่ต้องการพัฒนานักเรียน ทำให้องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และการประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถรรณ วรณฤทัย, ดวงใจ สีเขียว และลัดดา หวังภษิต (2565) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสอนศาสนา พบว่า รูปแบบการเรียนรู้

มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการเรียนรู้ 5 ขั้น คือ ขั้นนำผู้เรียนให้กระตือรือร้น ขั้นใช้คำสอนเชิงรุก ขั้นประยุกต์ใช้ในยุค New Normal ขั้นนำเสนอผลลัพธ์การเรียนรู้ และขั้นประเมินผลร่วมกัน โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติชัย สุทธาสิโนบล (2563) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน พบว่า มี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ ขั้นสะท้อนแนวคิดและประสบการณ์ ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นลงมือปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวม ขั้นปรับแต่งและลงข้อสรุป ขั้นตระหนักรู้หลักธรรมสู่การนำไปใช้ และ ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2564) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาทักษะการสอน และการวัดและประเมินผล โดยกระบวนการพัฒนาทักษะการสอนตามรูปแบบมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเมตตา ขั้นกรุณา ขั้นมุทิตา ขั้นอุเบกขา และขั้นไตรสิกขา ซึ่งแต่ละขั้นตอนได้บูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนเข้ากับทฤษฎีและเทคนิคการพัฒนาทักษะการสอนของครูนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระวัฒน์ โรจนศิลป์, สามารถ สุขุประการ และศิริโรจน์ นามเสนา (2566) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ นำเข้าสู่บทเรียน แจ่มแจ้ง จูงใจ กล่าวหาญ และร่ำเรียง รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้นำเทคนิคหรือลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Walia (2022) ได้ศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมและศีลธรรมในการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม ความหลากหลาย และการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการปลูกฝังอุดมคติทางศีลธรรมในตัวบุคคล ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนจะได้รับอิทธิพลจากอุดมคติทางศีลธรรม ดังนั้น การศึกษาคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมจะนำไปสู่สังคมที่มีความเท่าเทียมกัน ความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับ Olha P. Tretiak, Liudmyla I. Melenets, Viktoriia M. Shcherbyna, Olena V. Poliakova & Larysa V. Kravchuk (2022) ได้ศึกษาบทบาทของการปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าเงื่อนไขทางการสอนในการปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมของครูเพื่อปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา การนำวิธีการปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษามาใช้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวของนักเรียนในการปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรม

จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้น (DELPDE Model) ดังภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ (Develop awareness) ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ครูพัฒนาสติสัมปชัญญะ ใช้เป็นกิจกรรมฝึกสมาธิ นำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้ภาพ แผนภูมิ เกม เพลง บทความ เรื่องเล่า และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นำมาสนทนซักถาม เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจจากความสงสัย หรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักเรียนเอง หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่นักเรียนเพิ่งเรียนรู้มาแล้ว ครูเป็นคนกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะกระตุ้นโดยการเสนอประเด็นขึ้นก่อน แต่ไม่ควรบังคับให้นักเรียนยอมรับประเด็นหรือคำถามที่ครูกำลังสนใจ เป็นเรื่องที่จะใช้ศึกษาโดยลำดับ

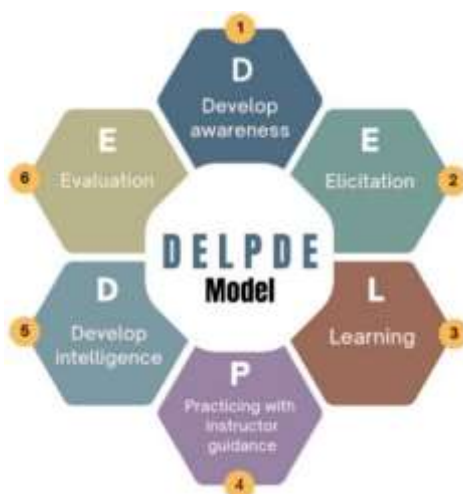
ขั้นที่ 2 ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation) ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ครูจะตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความรู้เดิมออกมา เพื่อครูจะได้รู้ว่านักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้เดิมเท่าไร จะได้วางแผนการสอนได้ถูกต้อง และครูจะได้รู้ว่านักเรียนควรจะเรียนเนื้อหาใดก่อนที่จะเรียนในเนื้อหานั้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการเรียนรู้ (Learning) ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ครูได้ให้ความรู้เนื้อหาเกี่ยวกับบทเรียนตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วนำเสนอองค์ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น เอกสารประกอบการเรียน ชุดกิจกรรม เกมต่างๆ หรือ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ครูนำเสนอให้ได้ครอบคลุมเนื้อหาที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติโดยผู้สอนคอยแนะนำ (Practicing with instructor guidance) ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ครูควรฝึกนักเรียน ในระยะแรกครูควรคอยช่วยเหลือแนะนำโดยตลอด ซักถามนักเรียนบ่อยๆ ถามคำถามให้มากเพื่อให้นักเรียนตอบและให้ฝึกอย่างเพียงพอ คำถามที่ถามควรเกี่ยวข้องกับเนื้อหาใหม่หรือทักษะใหม่ ครูจะให้คำอธิบายเพิ่มเติม ให้ข้อมูลย้อนกลับหรืออธิบายซ้ำๆ ให้ฝึกปฏิบัติในระยะแรก ครูควรคอยแนะนำจนนักเรียนสามารถปฏิบัติเองได้ทั้งแบบลำพังและแบบกลุ่ม ภายหลังการฝึกปฏิบัติควรทำอย่างต่อเนื่องจนกว่านักเรียนจะชำนาญ

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาปัญญา (Develop intelligence) ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ครูให้นักเรียนฝึกฝึกปฏิบัติที่โต๊ะ ฝึกทักษะเนื้อหาสาระที่เรียนไปแล้ว พัฒนาปัญญา ฝึกเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ โดยมีการติดตามตรวจสอบ กระตุ้นให้นักเรียน มีความรับผิดชอบในงานที่ตนเองปฏิบัติทั้งแบบลำพังและแบบกลุ่ม และมีความกระตือรือร้นเสมอ ครูควรจัดที่นั่งให้มองเห็นนักเรียนทั้งชั้นในขณะที่ปฏิบัติงาน ครูต้องจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ มีการเตรียมการฝึกให้พร้อม และเพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน และต้องเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยความมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถตอบได้โดยอัตโนมัติ โดยการที่ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติมากๆ

ขั้นที่ 6 ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ในขั้นนี้เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในด้านอื่นๆ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้น (DELPDE Model)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ DELPDE Model ร่วมกับชุดกิจกรรม เรื่อง พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ไปปรับใช้กับระดับชั้นอื่นๆ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การใช้รูปแบบการเรียนรู้ควรคำนึงถึงสภาพบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน

8.2.2 ควรมีการวางแผนการใช้รูปแบบการเรียนรู้กับวิชาที่ทำการสอนตามหลักสูตร หรือการส่งเสริมการเรียนรู้ตามลักษณะของในแต่ละรายวิชา

8.2.3 ผู้สอนมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้รายวิชา บริบทของผู้เรียน หรือสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมข้ออื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย เพื่อยืนยันว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์อย่างไร

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **8 คุณธรรมพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2565. จาก <http://www.moe.go.th>

กิตติชัย สุธาสีโนบล. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 15(2). 40-53.

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์**. วี.ที. คอมมิวนิเคชั่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จิระวัฒน์ โรจนศิลป์, สามารถ สุขุประการ และศิริโรจน์ นามเสนา. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา. **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม**. 7(6). 262–271.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาวสันต์ ภูริปัญโญ. (2564). **รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศศิพงษ์ ฒมวโร (ชัยสิทธิ์), วิทยา ทองดี, นิรัช เรืองแสน และสุริพร ชาบุตรบุญตรีก. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวพุทธวิธี วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนกุดน้ำใสพิทยาคม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม**. 8(1). 86–96.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). วิจัยและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 11(2). 1-11.
- โรงเรียนบ้านศรีถาวร. (2565). **รายงานผลการพัฒนาการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564**. บุรีรัมย์ : โรงเรียนบ้านศรีถาวร.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2551). **สุขวิทยาจิตและการปรับตัว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2550). **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุดทอง จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. นนทบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรรวรรณ วรรณฤทัย, ดวงใจ สีเขียว และลัดดา หวังภาษิต. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสอนศาสนา. **วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 7(6). 17–32.
- Dewey, J. (1933). **How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process**. Boston, MA : D.C. Heath & Co Publishers.

- Olha P. Tretiak, Liudmyla I. Melenets, Viktoriia M. Shcherbyna, Olena V. Poliakova & Larysa V. Kravchuk. (2022). The role of instilling moral values in primary school children. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 12(35). 37-62.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity Quotient: Turning obstacles into opportunities*. Canada : John Willey and Sons.
- Walia, N. (2022). Promoting ethics and morality in education for equality, diversity and inclusivity. *Journal of Multidisciplinary Cases*. 2(01). 1-9.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และกรุณาอย่างสูงจากรศ.ดร.เสงี่ยม ศิริสวัสดิ์ ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผศ.ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย ตำแหน่งข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยปัตตานี ผศ.ดร. วิเชียร แสนมี ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำหลักสูตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทุมพันธ์ ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และนางบุญศิริ ภูเขาบุตร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนลำปาววิทยาคม ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญทั้งห้าท่าน ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ คอยให้คำแนะนำ จนสามารถจัดทำได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ

ขอขอบคุณ นางแพรวพรรณ นาคนวล ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ นางวราภรณ์ ภิรมย์นาค รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านศรีถาวรที่กรุณาให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับบิดามารดา สามี และครอบครัวที่ให้อำนาจใจที่ดีที่สุด โดยเฉพาะ คณะครู และนักเรียนของโรงเรียนบ้านศรีถาวรทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง